

Sygn. akt II PK 45/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa K. N.
przeciwko Wojewódzkiemu Inspektoratowi Inspekcji Handlowej w [...] o odszkodowanie, zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 6 października 2015 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód K. N. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w [...] odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę w kwocie 10.680 zł oraz zasądzenia na rzecz Hospicjum [...] kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia z uwagi na naruszenie jego dóbr osobistych.

Sąd Rejonowy w [...] wyrokiem z dnia 13 marca 2015 r. zasądził od pozwanego na rzecz Hospicjum [...] kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód był zatrudniony w pozwanym Wojewódzkim Inspektoracie Inspekcji Handlowej w [...] (dalej jako Wojewódzki Inspektorat) od dnia 1 stycznia 1999 r. na podstawie kolejnych umów o pracę, ostatnio na stanowisku naczelnika wydziału. W okresie zatrudnienia powód nagminnie spóźniał się do pracy. Pozwany udzielił powodowi kar upomnienia za naruszenie obowiązków członka korpusu służby cywilnej: w dniu 18 marca 2008 r. za niewykonanie polecenia służbowego z dnia 21 stycznia 2008 r. i nagminne spóźnianie się do pracy bez usprawiedliwienia; w dniu 23 marca 2011 r. za niewykonanie polecenia służbowego, zawartego w piśmie z dnia 19 stycznia 2011 r.; w dniu 29 marca 2012 r. za niewykonanie polecenia służbowego, zawartego w piśmie z dnia 14 marca 2012 r. oraz za spóźnienia do pracy bez usprawiedliwienia. W dniu 5 grudnia 2012 r. powód został poinformowany przez pracownika Wydziału Ochrony Konsumentów o spotkaniu kierowników komórek organizacyjnych Wojewódzkiego Inspektoratu z dyrekcją, które miało się odbyć tego samego dnia. Informacja została przekazana powodowi na 15 minut przed rozpoczęciem spotkania, ale nie stawił się on na to spotkanie. W związku z powyższym został wezwany przez swojego bezpośredniego przełożonego zastępcę Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w [...] A. S. do przekazania wyjaśnień na piśmie. Pismem z dnia 6 grudnia 2012 r. powód poinformował, że nie przyszedł na spotkanie bowiem unika spotkań z A. S. Kontakt z bezpośrednim przełożonym jest dla niego niezwykle stresujący i bardzo negatywnie wpływa na jego kondycję psychiczną. Powód nie wykonał również polecenia służbowego dotyczącego przeprowadzenia rozmowy z A.S. zawartego w dekretacji na skardze konsumenta z dnia 7 grudnia 2012 r.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że A.S. w kontaktach z powodem zachowywał się niestosownie, naruszał jego godność. Często było słyhać przez drzwi jak wykrzykuje pod adresem powoda niegrzeczne słowa. Powód był spośród naczelników wydziału najbardziej gnębioną osobą. A.S. w nieprzyjemny sposób podważał jego kompetencje i kwalifikacje, używał pod jego adresem sformułowań

obraźliwych, sugerujących, że powód nie jest inteligentnym człowiekiem („debil, cymbał, cham”) a podejmowane przez niego decyzje nie są nic warte. A.S. traktował pracowników z góry, nonszalancko. Jego rozmowy z powodem były bardzo często emocjonalne i toczyły się podniesionym głosem. Przekraczał w nich dopuszczalne normy, rzucał dokumentami. A.S. w czasie pracy, organizował w swoim gabinecie spotkania, podczas których spożywano alkohol, w których powód nie brał udziału. A.S. zastępował w okresie od listopada 2012 r. do marca 2013 r. G. W. - Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej, przebywającego w tym czasie na zwolnieniu lekarskim.

W dniu 28 grudnia 2012 r. pozwany wypowiedział powodowi umowę o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, który upłynął w dniu 31 marca 2013 r., wskazując jako przyczynę naruszenie obowiązków pracowniczych określonych w art. 100 k.p., a polegających na: 1) niewykonywaniu poleceń służbowych przełożonego, tj. niewzięcie udziału w spotkaniu w dniu 5 grudnia 2012 r. (polecenie przekazane za pośrednictwem pracownika nadzorowanego przez powoda wydziału) i nieprzeprowadzenie rozmowy z przełożonym w sprawie omówienia sposobu załatwienia skargi konsumenta, polecenie zostało zawarte w dekretacji przełożonego na skardze konsumenta z dnia 7 grudnia 2012 r.; 2) odmowie kontaktowania się z bezpośrednim przełożonym zawartej w piśmie z dnia 6 grudnia 2012 r. skierowanym do zastępcy Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej A.S.; 3) nieprzestrzeganiu ustalonego w Inspektoracie czasu pracy w godzinach 8:15 – 16.15.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że A.S. wielokrotnie naruszał godność powoda jako pracownika, naruszając zasady współżycia społecznego w zakładzie pracy. Zatem pozwany, który powierzył A.S. jako zastępcy Wojewódzkiego Inspektora bezpośredni nadzór nad działalnością Wydziału Ochrony Konsumentów, czyniąc go bezpośrednim przełożonym powoda, ponosi odpowiedzialność na zasadzie art. 429 k.c. za brak reakcji na jego niedopuszczalne zachowania, naruszające dobra osobiste powoda. Z tego względu na podstawie art. 448 k.c. zasądzono od pozwanego na wskazany przez powoda cel społeczny kwotę 10.000 zł. Sąd Rejonowy oddalił roszczenie o odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę bowiem, zgodnie z

art. 3¹ § 1 k.p. za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba. Stosownie do § 3 ust. 1 zarządzenia nr 3/2010 Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w [...] z dnia 31 maja 2010 r. w razie nieobecności Wojewódzkiego Inspektora jego obowiązki wykonywał zastępca Wojewódzkiego Inspektora w osobie A.S., co miało miejsce podczas choroby G. W. w okresie od listopada 2012 r. do marca 2013 r. Wobec tego umowa o pracę łącząca strony została wypowiedziana przez osobę do tego uprawnioną, stosownie do art. 3¹ k.p. Odnosząc się do przyczyn uzasadniających wypowiedzenie umowy o pracę, Sąd Rejonowy uznał pierwszą z przyczyn wypowiedzenia za oczywiście uzasadnioną i rzeczywistą. Nie stawienie się powoda na spotkanie w dniu 5 grudnia 2012 r. w sposób oczywisty stanowiło naruszenie obowiązków pracowniczych. Niewątpliwie powód nie przeprowadził też rozmowy z przełożonym w sprawie omówienia sposobu załatwienia skargi konsumenta z dnia 7 grudnia 2012 r. W tych okolicznościach niezasadny był zarzut powoda, że tak wskazana przyczyna wypowiedzenia jest pozorna. W ocenie Sądu, nieuzasadnioną okazała się przyczyna wymieniona w punkcie drugim wypowiedzenia umowy o pracę. Odmowa współpracy z bezpośrednim przełożonym, który narusza godność osobistą pracownika nie może skutkować wypowiedzeniem. Za uzasadnioną została uznana trzecia z przyczyn wypowiedzenia. W toku postępowania powód nie zaprzeczał, że nie przestrzegał ustalonego czasu pracy. Okoliczność tą potwierdzał materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, jak i to, że powód został dwukrotnie ukarany karą upomnienia między innymi z uwagi na nieprzestrzeganie ustalonego w Wojewódzkim Inspektoracie czasu pracy. Sąd Rejonowy uwypuklił, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego pracodawca może wskazać kilka przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę, a wypowiedzenie jest uzasadnione gdy choćby jedna ze wskazanych przyczyn jest usprawiedliwiona. Stąd wypowiedzenie powodowi umowy o pracę należało uznać za uzasadnione bowiem pozwany udowodnił większość zarzutów, stanowiących o zasadności wypowiedzenia umowy o pracę.

Apelację od tego orzeczenia wniosły obie strony. Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w części zasądzającej kwotę 10.000 zł tytułem

zadośćuczynienia, zarzucając na podstawie art. 379 pkt 6 k.p.c. w związku z art. 17 pkt 1 k.p.c. nieważność postępowania oraz naruszenie art. 429 k.c.

Powód zaskarżył apelacją wyrok w części oddalającej roszczenie o odszkodowanie w związku z niezgodnym z prawem wypowiedzeniem umowy o pracę, zarzucając naruszenie prawa materialnego, a w szczególności: 1) niezastosowanie art. 74 w związku z art. 25 ust. 9 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1345 ze zm.), który jest przepisem szczególnym wobec art. 3¹ § 1 k.p. i w konsekwencji błędne przyjęcie, że zastępca Wojewódzkiego Inspektora może być osobą wyznaczoną do rozwiązywania w urzędzie stosunków pracy z pracownikami należącymi do korpusu służby cywilnej; 2) nieprawidłową wykładnię art. 3¹ § 1 k.p. w zakresie użytego w nim sformułowania „wyznaczona do tego osoba” i w konsekwencji błędne przyjęcie, że zastępca Wojewódzkiego Inspektora był umocowany do rozwiązania z nim stosunku pracy.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy w [...] wyrokiem z dnia 6 października 2015 r. oddalił obie apelacje.

Odnośnie do apelacji powoda Sąd Okręgowy stwierdził, że nie znajduje uzasadnienia jego stanowisko co do zarzutu niezastosowania art. 74 w związku z art. 25 ust. 9 ustawy o służbie cywilnej. Stosownie do art. 3 k.p. pracodawcą powoda był pozwany Wojewódzki Inspektorat. Zgodnie z art. 5 i art. 8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1059 ze zm.) zadania inspekcji handlowej określone w ustawie wykonuje między innymi wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora inspekcji handlowej, jako kierownika wojewódzkiej inspekcji handlowej wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie. Z art. 8 tej ustawy oraz rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 81, poz. 879) wynika, że wojewódzkim inspektoratem inspekcji handlowej kieruje wojewódzki inspektor inspekcji handlowej przy pomocy zastępców, a szczegółową organizację inspektoratu określa regulamin organizacyjny ustalany przez wojewódzkiego inspektora. Wojewódzki inspektor będąc kierownikiem urzędu wykonuje uprawnienia pracodawcy w rozumieniu art. 3¹ k.p., a mianowicie dokonuje czynności z zakresu prawa pracy, w tym również nawiązuje i rozwiązuje

umowę o pracę. Natomiast art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej wyraźnie stanowi, że w razie nieobecności dyrektora generalnego urzędu ustawa o służbie cywilnej w sposób jednoznaczny przewidziała realizację jego zadań przez osoby go zastępujące. Ustawodawca nie wyłączył żadnych uprawnień w takiej sytuacji, a także nie ograniczył stosowania przepisów Kodeksu pracy. Wskazuje na to również regulamin organizacyjny pozwanego oraz zarządzenie nr 3/2010 Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w [...] z dnia 31 maja 2010 r. Sąd Okręgowy uznał, że odmienna interpretacja prowadziłaby do paraliżu działania jednostki wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie w zakresie wszystkich spraw kadrowych w razie nieobecności kierownika jednostki. W rozpoznawanej sprawie podczas nieobecności Wojewódzkiego Inspektora G. W. jego obowiązki wykonywał jego zastępca A.S. na podstawie § 3 ust. 1 zarządzenia nr 3/2010 z dnia 31 maja 2010 r. w brzmieniu „w razie nieobecności Wojewódzkiego Inspektora jego obowiązki wykonuje Zastępca Wojewódzkiego Inspektora p. A.S.”. Z kolei § 8 pkt 4 obowiązującego wówczas regulaminu organizacyjnego pozwanego, dotyczący uprawnień zastępców wojewódzkiego inspektora do składania wniosków w sprawach kadrowych, odnosił się do sytuacji, gdy wojewódzki inspektor był obecny i sam realizował funkcję przypisaną pracodawcy. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że nie było podstaw do udzielania przez Wojewódzkiego Inspektora odrębnego, dodatkowego upoważnienia dla jego zastępcy jako osoby wykonującej w czasie jego nieobecności wszelkie czynności związane z uprawnieniami pracodawcy w rozumieniu art. 3¹ k.p.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł powód zaskarżając go w części oddalającej apelację odnośnie żądania zasądzenia odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, jak i uchylenie w tej samej części wyroku Sądu pierwszej instancji i orzeczenie o zasądzeniu od pozwanego na jego rzecz odszkodowania w kwocie 10.680 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2013 r. oraz o zasądzenie kosztów postępowania za instancję odwoławczą i instancję kasacyjną.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

1) art. 3¹ § 1 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że na podstawie tego przepisu dyrektor generalny (kierownik) urzędu może upoważnić inną osobę do rozwiązywania stosunków pracy, podczas gdy zastosowanie tego przepisu - jako przepisu wprowadzającego ogólne zasady w zakresie reprezentacji pracodawcy - zostało w stosunku do członków korpusu służby cywilnej wyłączone przez przepis, który kwestię tę uregulował w sposób szczególny, tj. art. 74 ustawy o służbie cywilnej w związku z art. 5 k.p.,

2) art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej przez jego niewłaściwe zastosowanie zważywszy, że nie może on być stosowany w Wojewódzkim Inspektoracie, jako urządzie, w którym nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu (jego zadania na mocy art. 25 ust. 9 ustawy wykonuje kierownik urzędu) i w którym nie ma stanowiska osoby zastępującej wyznaczonej w trybie art. 25 ust. 6 tej ustawy,

3) art. 74 ustawy o służbie cywilnej przez jego błędną wykładnię i niedostrzeżenie, że jako przepis szczególny w stosunku do art. 24 ust. 4 pkt 2b tej ustawy, wskazuje osobę wyłącznie uprawnioną do rozwiązywania stosunków pracy w urządzie z członkami korpusu służby cywilnej i w konsekwencji - w powiązaniu z błędnym zrozumieniem art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej, wskutek niezastosowania wszystkich możliwych metod wykładni tego przepisu - uznanie, że do dokonywania tej czynności prawnej uprawniony jest także zastępca dyrektora generalnego (kierownika) urzędu,

4) art. 8 k.p. w związku z art. 9 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej polegające na niezastosowaniu w sytuacji, w której z ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwany wypowiedając skarżącemu stosunek pracy uczynił to w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Skarżący w uzasadnieniu podstawy skargi wskazał, że Sądy orzekające w sprawie nie dostrzegły, iż przepisy ustawy o służbie cywilnej są przepisami szczególnymi w stosunku do postanowień Kodeksu pracy. Wobec tego przepisy Kodeksu pracy mają zastosowanie do tych aspektów stosunku pracy, które nie zostały uregulowane ustawą o służbie cywilnej (art. 9 ust. 1 ustawy). Skoro w ustawie o służbie cywilnej została w sposób wyczerpujący unormowana kwestia reprezentacji pracodawcy, to nie może być stosowany art. 3¹ § 1 k.p. Ponadto w

ocenie Sądów obu instancji, zastępca Wojewódzkiego Inspektora A.S., podczas nieobecności Wojewódzkiego Inspektora G. W., będącego kierownikiem urzędu, wykonywał wszelkie uprawnienia pracodawcy jako osoba wyznaczona w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p., a wyznaczenie to wynikać miało z zarządzenia Wojewódzkiego Inspektora nr 3/2010. Tymczasem zarządzenie to nosi tytuł: „W sprawie sprawowania bezpośredniego nadzoru nad działalnością komórek organizacyjnych przez Zastępców Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w [...]”. Już sam tytuł zarządzenia oznacza, że zamiarem twórcy tego aktu było nawiązanie do art. 25 ust. 4 pkt 1a ustawy o służbie cywilnej a nie do art. 25 ust. 4 pkt 2 tej ustawy dotyczącego czynności z zakresu prawa pracy. Skarżący zarzucił, że niezależnie od powyższego, Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art. 74 ustawy o służbie cywilnej wiążąc ją z równie błędną interpretacją art. 25 ust. 7. Z tego ostatniego przepisu wynika, że w razie nieobecności dyrektora generalnego urzędu albo w razie nieobsadzenia tego stanowiska, jego zadania wykonuje osoba go zastępująca. Mogłoby się zatem wydawać, że pełnię władzy w urzędzie sprawuje wówczas jego zastępca. Tak jednak nie jest bowiem kompetencje zastępcy nie dotyczą reprezentacji pracodawcy w wykonywaniu czynności prawnych mających na celu ukształtowanie, zmianę lub wygaśnięcie stosunku pracy. Skarżący zarzucił ponadto, że pozwany wypowiadając mu umowę o pracę naruszył zasady współżycia społecznego, ponieważ powołał się na jego spóźnienia (tj. uchybienia nie mające żadnego wpływu na realizację zadań na zajmowanym stanowisku) a nie przeszkadzały mu libacje alkoholowe i sposób zachowania zastępcy Wojewódzkiego Inspektora A.S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona, co skutkowało jej oddaleniem. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że skarga kasacyjna została oparta wyłącznie na zarzutach naruszenia prawa materialnego, co oznacza, iż Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Inicjując rozważania w sprawie, mające na celu stwierdzenie czy wypowiedzenie umowy o pracę skarżącemu

dokonała osoba uprawniona, należy przypomnieć, że skarżący był pracownikiem pozwanego Wojewódzkiego Inspektoratu, wchodzącego w skład zespolonej administracji rządowej jako jednostki organizacyjnej, będącej aparatem pomocniczym Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej. Wobec tego, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o służbie cywilnej należał do pracowników korpusu służby cywilnej. W Wojewódzkim Inspektoracie nie ma stanowiska dyrektora generalnego urzędu, stąd stosownie do art. 25 ust. 9 ustawy o służbie cywilnej zadania przewidziane w ustawie dla dyrektora generalnego urzędu wykonuje kierownik tego urzędu. Na podstawie art. 8 ust. 3 ustawy o Inspekcji Handlowej jest nim wojewódzki inspektor inspekcji handlowej.

Nie budzi wątpliwości, że Kodeks pracy i pozostająca z nim w korelacji ustawa o służbie cywilnej traktują pracodawcę jako określoną państwową jednostkę (urząd), w której pracownik jest zatrudniony i na rzecz której wykonuje swoje obowiązki. Z kolei art. 3¹ § 1 k.p., określa kto reprezentuje pracodawcę, który jest jednostką organizacyjną, w sprawach z zakresu prawa pracy. Czynności tych dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba. Należy przypomnieć, że art. 3¹ § 1 k.p. wprowadzony ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), zastąpił art. 4 k.p., który stanowił, że „kierownik zakładu pracy reprezentuje zakład pracy wobec załogi i działa w jego imieniu - zgodnie z zasadą jednoosobowego kierownictwa.” Celem tej zmiany było dostosowanie systemu reprezentacji pracodawców do struktur zarządzania zakładami pracy w systemie społeczno-gospodarczym powstałym po przełomie roku 1989. Pojęcia „organ zarządzający” i „osoba zarządzająca” w art. 3¹ § 1 k.p. zastąpiły określenie „kierownik zakładu pracy”. Z tego między innymi względu oznaczają one organ lub osobę stanowiące pierwszy szczebel zarządzania w jednostce organizacyjnej będącej pracodawcą i posiadające ogólną kompetencję do zarządzania taką jednostką. O tym, kto wystąpi w roli organu zarządzającego, decydują przepisy prawa lub statuty, regulujące ustrój danej jednostki organizacyjnej. Organ może mieć charakter jednoosobowy lub kolegialny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., II PK 247/06, OSNP 2008 nr 11-12, poz. 163 z glosą Ł. Pisarczyka, OSP 2009 nr 7-8, poz. 75). Natomiast sformułowanie zawarte w art. 3¹

§ 1 k.p. „wyznaczona do tego osoba” oznacza osobę wyznaczoną przez zarządzającego jednostką organizacyjną będącą pracodawcą. W wyroku z dnia 20 września 2005 r., II PK 412/04 (OSNP 2006 nr 13-14, poz. 210) Sąd Najwyższy przyjął, że wyznaczenie osoby dokonującej czynności z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p. następuje przez złożenie oświadczenia woli przez osobę lub organ kierujący jednostką organizacyjną będącą pracodawcą i wyrażenie zgody przez wyznaczoną osobę. Forma złożenia tego oświadczenia uzależniona jest od wewnętrznej regulacji w danej jednostce organizacyjnej. W każdym razie oświadczenie powinno być złożone w sposób wyraźny i jeżeli wyznaczenie nie obejmuje wszystkich czynności zarówno w sprawach indywidualnych, jak i zbiorowych, musi określać zakres upoważnienia lub zakres czynności zastrzeżonych wyłącznie do zarządzającego. Wyznaczenie osoby dokonującej czynności w sprawach z zakresu prawa pracy ma charakter generalny w odróżnieniu od indywidualnego pełnomocnictwa do dokonywania w imieniu pracodawcy określonych czynności prawnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 maja 2016 r., II PK 126/15, LEX nr 2093751; z dnia 7 grudnia 2012 r., II PK 121/12, LEX nr 1284747; z dnia 22 czerwca 2007 r., II PK 331/06, LEX nr 911109; z dnia 8 czerwca 2006 r., II PK 315/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 159; z dnia 27 października 2004 r., I PK 680/03, LEX nr 1157542 czy postanowienie z dnia 29 stycznia 2014 r., II PK 238/13, LEX nr 1647015 oraz A. Tomanek, Uwagi o kodeksowej regulacji dokonywania za pracodawcę czynności z zakresu prawa pracy, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. XXIV.3.2015). W literaturze uważa się również, że wyznaczenie w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p. może nastąpić w akcie ustrojowym lub porządkowym danej jednostki: statucie, regulaminie pracy (por. K. Rączka w: *Kodeks pracy. Komentarz* pod redakcją Z. Salwy, Warszawa 2005, s. 20-21; Z. Kuboń, Status kierownika działu personalnego, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 2006 nr 7, s.23). Wyznaczenie może obejmować nie tylko wszystkie czynności z zakresu prawa pracy, ale także czynności określonego rodzaju, lub wszystkie czynności z zakresu prawa pracy, tyle że w przypadku nieobecności kierownika jednostki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 155/10, LEX nr 738397).

W nurcie przedstawionych powyżej rozważań wskazać trzeba, co prawidłowo akcentuje skarżący, że organem uprawnionym do reprezentacji pozwanego był, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o Inspekcji Handlowej G. W., będący Wojewódzkim Inspektorem Inspekcji Handlowej w [...]. Był on jednocześnie kierownikiem urzędu a zatem osobą uprawnioną do dokonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy wobec osób zatrudnionych w Wojewódzkim Inspektoracie (art. 25 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 25 ust. 9 ustawy o służbie cywilnej), w tym do rozwiązania stosunku pracy lub stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy urzędnika służby cywilnej oraz pracownika służby cywilnej (art. 74 ustawy; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2011 r., II PK 51/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 219). Uprawniona jest wobec tego konstatacja, że ustawą o służbie cywilnej określono podmioty dokonujące czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników korpusu służby cywilnej. Regulacja ta w myśl art. 9 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej ma bezpośrednie zastosowanie do pracowników korpusu służby cywilnej, ponieważ wyłącznie w sprawach dotyczących stosunku pracy w służbie cywilnej, nieuregulowanych w ustawie o służbie cywilnej, stosuje się przepisy Kodeksu pracy i inne przepisy prawa pracy.

Nie ma jednak racji skarżący prezentując pogląd, że przepis art. 74 ustawy o służbie cywilnej uniemożliwia kierownikowi urzędu wyznaczenie osoby zastępującej go w czasie jego nieobecności, która uprawniona byłaby do rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem korpusu służby cywilnej, bowiem przepis ten upoważnia do dokonania takiej czynności wyłącznie dyrektora generalnego (kierownika urzędu). Po pierwsze, Sąd Najwyższy w swoim dotychczasowym orzecznictwie wskazywał, co zauważone zostało już w rozważaniach dokonanych powyżej, że osoba lub organ zarządzający jednostką organizacyjną posiadającą przymiot pracodawcy może dokonać w zakresie swojej właściwości dekoncentracji własnych kompetencji między innymi w regulaminie organizacyjnym. Wyznaczenie w rozumieniu art. 3¹ k.p. może nastąpić w akcie ustrojowym lub porządkowym danej jednostki: statucie, regulaminie pracy. Za akt tego rodzaju, w zakresie regulacji pracowniczej (art. 9 k.p.), wypada uznać także regulamin organizacyjny. Wyznaczenie może obejmować nie tylko wszystkie czynności z zakresu prawa pracy, ale także czynności określonego rodzaju, lub wszystkie czynności z zakresu prawa pracy,

tyle że w przypadku nieobecności kierownika jednostki. Ograniczenie tego rodzaju należy uznać za dopuszczalne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I PK 155/10, LEX nr 738397 czy wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w [...] z dnia 3 grudnia 2008 r., II OSK 1458/08, OwSS 2009 nr 3, poz. 55). Nie oznacza to przekazania osobie zastępującej części zadań związanych z funkcją kierownika urzędu, ale wykonywanie przez osobę zastępującą zadań kierownika urzędu w czasie jego nieobecności. Takie powierzenie kompetencji zostało jednoznacznie przewidziane w art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej, zgodnie z którym osoba zastępująca dyrektora generalnego urzędu wykonuje zadania dyrektora generalnego urzędu podczas jego nieobecności oraz w razie nieobsadzenia stanowiska dyrektora generalnego urzędu, do czasu jego obsadzenia. Jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, taka regulacja umożliwia prawidłowe działanie jednostki wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie w zakresie wszystkich spraw z zakresu prawa pracy w razie nieobecności kierownika urzędu. Po drugie, jeśli ustawodawca przewidział wprost możliwość wykonywania zadań dyrektora generalnego urzędu podczas jego nieobecności przez osobę zastępującą dyrektora generalnego urzędu (art. 25 ust. 7 ustawy), to takie same uprawnienia będą przysługiwać osobie zastępującej kierownika urzędu, w urzędach w których nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu (*argumentum a fortiori*). W myśl art. 27 ust. 9 ustawy o służbie cywilnej zadania przewidziane w ustawie dla dyrektora generalnego urzędu, w urzędach, w których nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu, wykonują kierownicy tych urzędów. Podkreślenia wymaga, iż utworzenie w 1996 r. stanowiska dyrektora generalnego urzędu miało na celu przede wszystkim odciążenie kierownika urzędu od spraw związanych z czynnościami w zakresie prawa pracy w stosunku do pracowników służby cywilnej a nie ograniczenie kompetencji kierownika urzędu w urzędach, w których stanowiska dyrektora generalnego nie utworzono. Po trzecie, wykonywanie zadań przez osobę zastępującą, o czym stanowi art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej, odnosi się do wszystkich zadań dyrektora generalnego urzędu związanych z czynnościami z zakresu prawa pracy, w tym również wymienionych w art. 26 ust. 1, art. 28 ust. 1, art. 31 ust. 1, art. 36 ust. 3, art. 42 ust. 3, art. 51 ust. 1, art. 62, art. 64 ust. 2, art. 69

ust. 1, art. 73, art. 74, art. 76 ust. 2 i art. 80 ustawy o służbie cywilnej. Osoba zastępująca dyrektora generalnego urzędu (kierownika urzędu) nie jest więc ograniczona wyłącznie do wykonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, do których nawiązuje art. 25 ust. 4 pkt 2 ustawy o służbie cywilnej, tym bardziej, że przepis ten nie zawiera wyliczenia enumeratywnego, a jedynie sformułowanie „w szczególności”.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy z ustaleń stanu faktycznego wynika, że pozwany kwestię wykonywania zadań Wojewódzkiego Inspektora w czasie jego nieobecności uregulował w § 7 ust. 3 regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej z dnia 14 grudnia 2012 r. oraz w zarządzeniu nr 3/2010 Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w [...] w sprawie sprawowania bezpośredniego nadzoru nad działalnością komórek organizacyjnych przez zastępców, do którego odwołują się Sądy obu instancji. W § 3 zarządzenia nr 3/2010 znajduje się zapis, że w razie nieobecności Wojewódzkiego Inspektora jego obowiązki wykonuje zastępca Wojewódzkiego Inspektora A.S.. Mamy więc do czynienia z przeniesieniem kompetencji przysługujących Wojewódzkiemu Inspektorowi na jego zastępcę, ale wyłącznie w czasie jego nieobecności. A zatem regulacja ta umożliwia wykonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy będących w kognicji kierownika urzędu przez jego zastępcę podczas nieobecności kierownika urzędu. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego tytuł powyższego zarządzenia nie daje podstaw do przyjęcia, że zamiarem twórcy tego aktu było wyłącznie nawiązanie do treści art. 25 ust. 4 pkt 1 ustawy o służbie cywilnej, skoro w zarządzeniu oddzielono zadania nadzoru nad komórkami organizacyjnymi Wojewódzkiego Inspektoratu od obowiązków Wojewódzkiego Inspektora. Sumą powyższych rozważań jest stwierdzenie, że A.S. wykonując obowiązki Wojewódzkiego Inspektora był osobą uprawnioną do dokonania skarżącemu wypowiedzenia umowy o pracę.

Inne były zaś realia spraw rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 r., I PK 259/12 (OSNP 2014 nr 14, poz. 22) oraz z dnia 14 lipca 2011 r., III PK 3/11 (LEX nr 1413568), w których rozstrzygnięcia są odmienne i dotyczą wykładni przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1842), a do których

odwołuje się skarżący, wskazując na rozbieżności w orzecznictwie, mające uzasadnić przedstawienie powiększonemu składowi Sądu Najwyższego na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania czy wynikająca z art. 74 ustawy o służbie cywilnej norma stanowi jednoznacznie, że do rozwiązania stosunku pracy z członkiem korpusu służby cywilnej uprawniony jest wyłącznie dyrektor generalny urzędu (albo w związku z art. 27 ust. 9 ustawy kierownik urzędu) i w konsekwencji za niedopuszczalne należy uznać przeniesienie tego uprawnienia na innego pracownika urzędu. Wojewódzki Inspektor w zarządzeniu nr 3/2010 nie przeniósł uprawnień wynikających z art. 74 ustawy o służbie cywilnej na swojego zastępcą, ale wyznaczył go jako osobę wykonującą jego obowiązki w czasie jego nieobecności. Należy mieć na uwadze, że takie rozwiązanie zostało wprost przewidziane w art. 25 ust. 7 ustawy o służbie cywilnej i nie wiąże się z podziałem kompetencji przysługujących kierownikowi urzędu na inne osoby, umożliwiając prawidłowe funkcjonowanie pozwanego w czasie nieobecności kierownika urzędu. Bez związku z okolicznościami faktycznymi i prawnymi sprawy pozostaje również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2016 r., III PK 108/15 (LEX nr 2057360), do którego odnosi się skarżący celem wykazania zasadności zarzutów skargi kasacyjnej.

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 8 k.p. w związku z art. 9 ust. 1 ustawy o służbie cywilnej. Skarżący stawiając zarzut naruszenia art. 8 k.p. przedstawił w skardze kasacyjnej swój punkt widzenia, polegający na wyeksponowaniu naganego zachowania zastępcy Wojewódzkiego Inspektora i jednoczesnym pominięciu okoliczności uznanych przez Sądy obu instancji jako uzasadniających dokonanie mu wypowiedzenia umowy o pracę, zwłaszcza jego nagminne spóźniania się do pracy. Natomiast stosowanie art. 8 k.p. (podobnie jak art. 5 k.c.) pozostaje w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 283). W oderwaniu od tych konkretnych okoliczności nie można formułować ogólnych dyrektyw co do stosowania tego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1967 r., I PR 415/67, OSPiKA 1968 nr 10, poz. 210, z glosą Z. Ziemińskiego oraz uchwałę z dnia 17 stycznia 1974 r., III PZP 34/73, OSNCP 1975 nr 1, poz. 4; Państwo i Prawo 1978 nr

7, s. 161 z glosami S. Sołtyśńskiego i Z. Ziemińskiego, a także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II PK 144/11, LEX nr 1167470; z dnia 26 czerwca 2012 r., II PK 275/11, Monitor Prawa Pracy 2012 nr 11, s. 584-587). Uwzględniając powyższe właściwości podkreślenia wymaga, że właśnie z uwagi na negatywne zachowania zastępcy Wojewódzkiego Inspektora A.S. Sąd pierwszej instancji przyjął, że nie może stanowić uzasadnienia do wypowiedzenia umowy o pracę odmowa skarżącego kontaktowania się z A.S., ale uzasadnia je notoryczne spóźnianie się skarżącego do pracy, co miało miejsce także w okresie biegnącego wypowiedzenia. Zasada „czystych rąk” polega na tym, że ochrony przewidzianej w art. 8 k.p. może żądać jedynie ten, kto sam postępuje nienagannie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2016 r., I PK 134/15, LEX nr 2050669). W uchwale całej Izby Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85 (OSNC 1985 nr 11, poz. 164) stwierdzono, że ten, kto sam narusza prawo i zasady współżycia społecznego nie może powoływać się na okoliczności przemawiające za jego ochroną w ramach art. 45 jak i art. 8 k.p., co potwierdzono również w wielu późniejszych orzeczeniach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2011 r., I PK 239/10, LEX nr 896460 czy z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10, LEX nr 794776).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na zasadzie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

kc